

Kommunenes systematiske folkehelsearbeid - resultater fra kartlegging våren 2021

Innlegg på Folkehelsekonferansen 2021

Trondheim 28.- 29. oktober 2021

Gunnar Sæbø, FHI, Område for fysisk og psykisk helse

Bakgrunn

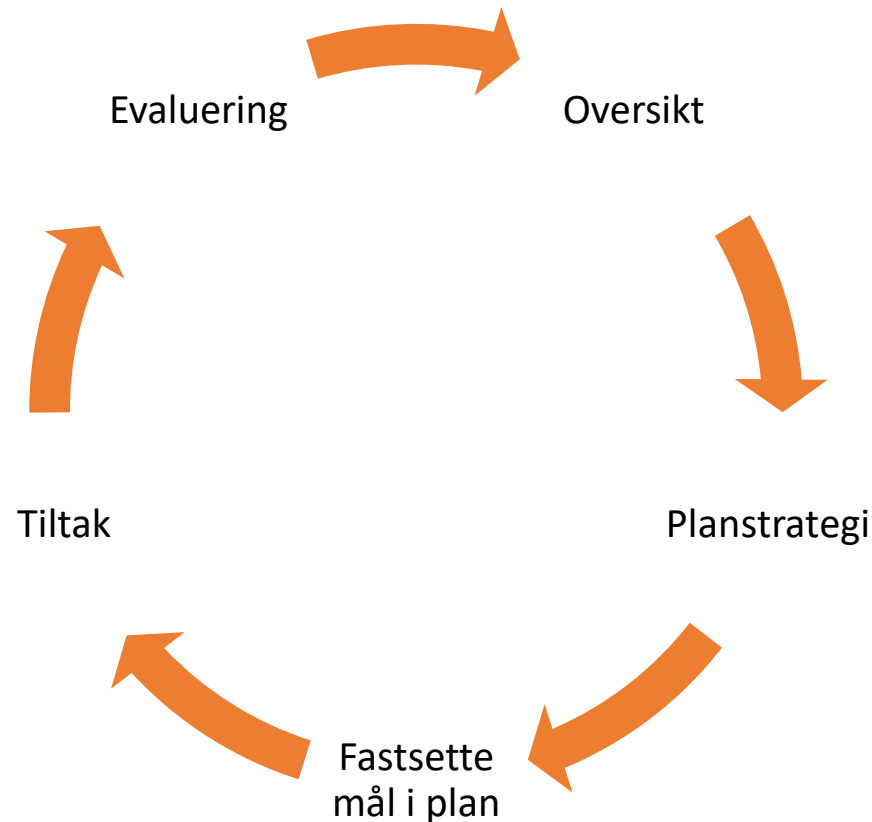
Føringer i Folkehelsesloven (fra 2012) og Plan- og bygningsloven (2008) stiller krav til kommunene om innsats for å bedre folkehelsen (fremme helse, forebygge sykdom, motvirke sosiale helseforskjeller)

Riksrevisjonen og NIBR har tidligere undersøkt status for det samlede folkehelsearbeidet i kommunene, synliggjort bl a i «Folkehelsepolitisk rapport» fra 2015 og 2017

Helsedirektoratet og FHI har nå undersøkt status per 2021

Styringsindikatorene

- Basert på de ulike elementene i «styringshjulet» (HOD, 2011)

* Forutsetter
tverrsektorielt og
systematisk
folkehelsearbeid

* *Graden* av systematikk
vil kunne være
utslagsgivende for
resultatene

Data

Spørreundersøkelsen ble gjennomført i forbindelse med FHIs årlige undersøkelse om kommunenes arbeid med forvaltning av tobakks- og alkoholsbestemmelser

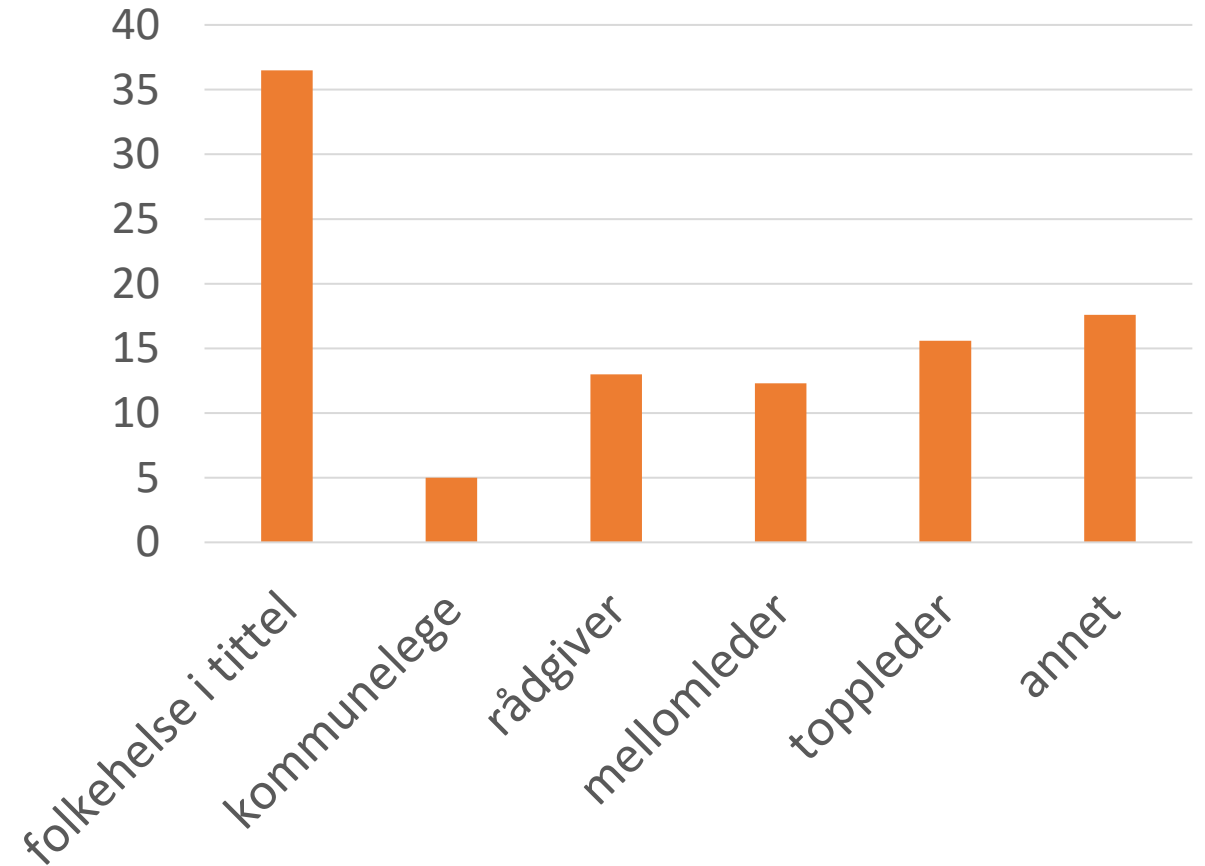
Datainnsamling gjennomført av Rambøll i perioden 18.5 - 25.8 2021

Svarprosent: 85 (304 kommuner)

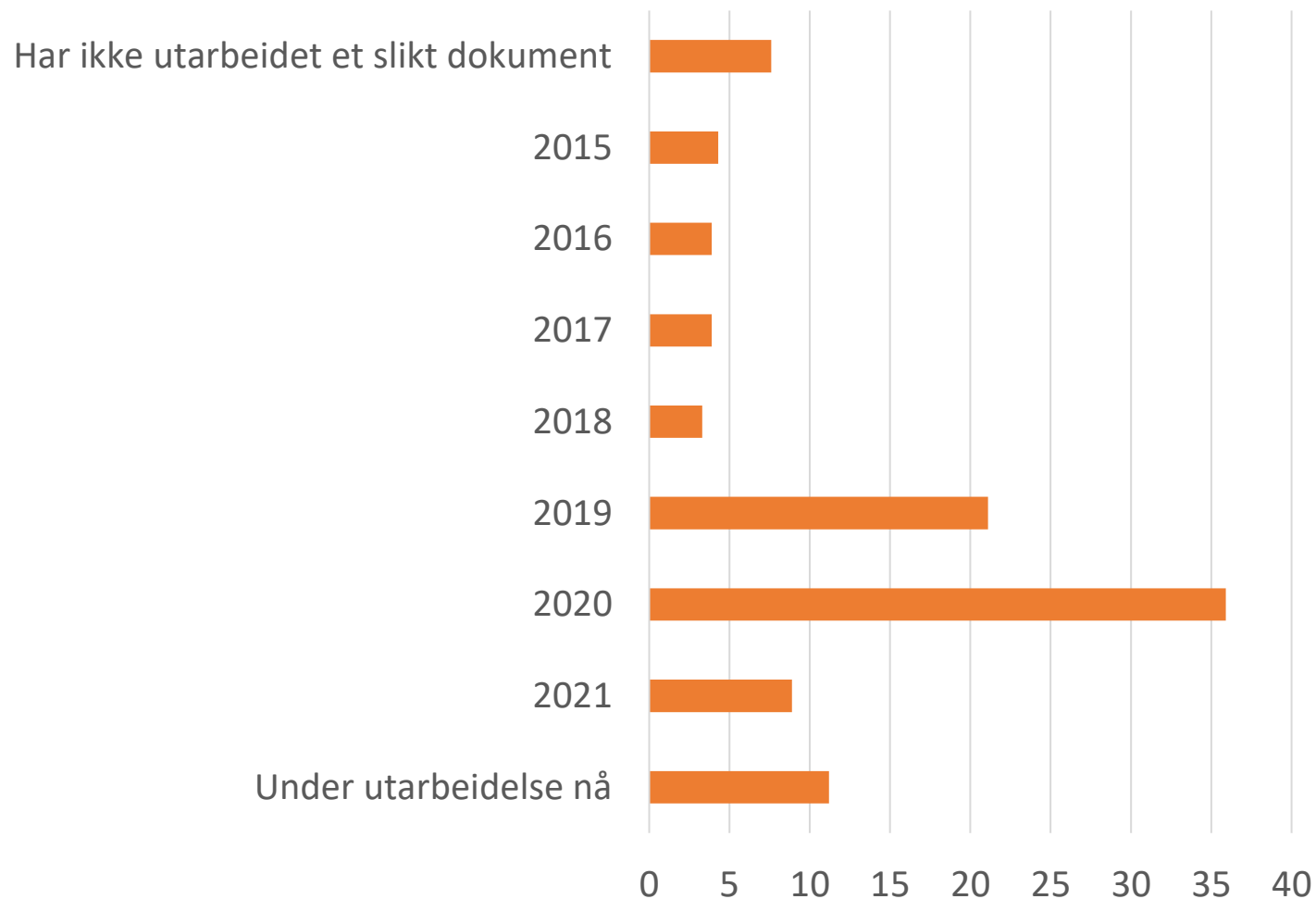
Hvem fylte ut skjemaet i kommunen? Prosent (N=301)

- Kommunemottaket ble bedt om å sende skjemaet til en folkehelsekoordinator/rådgiver og/eller planleggere i kommunen.

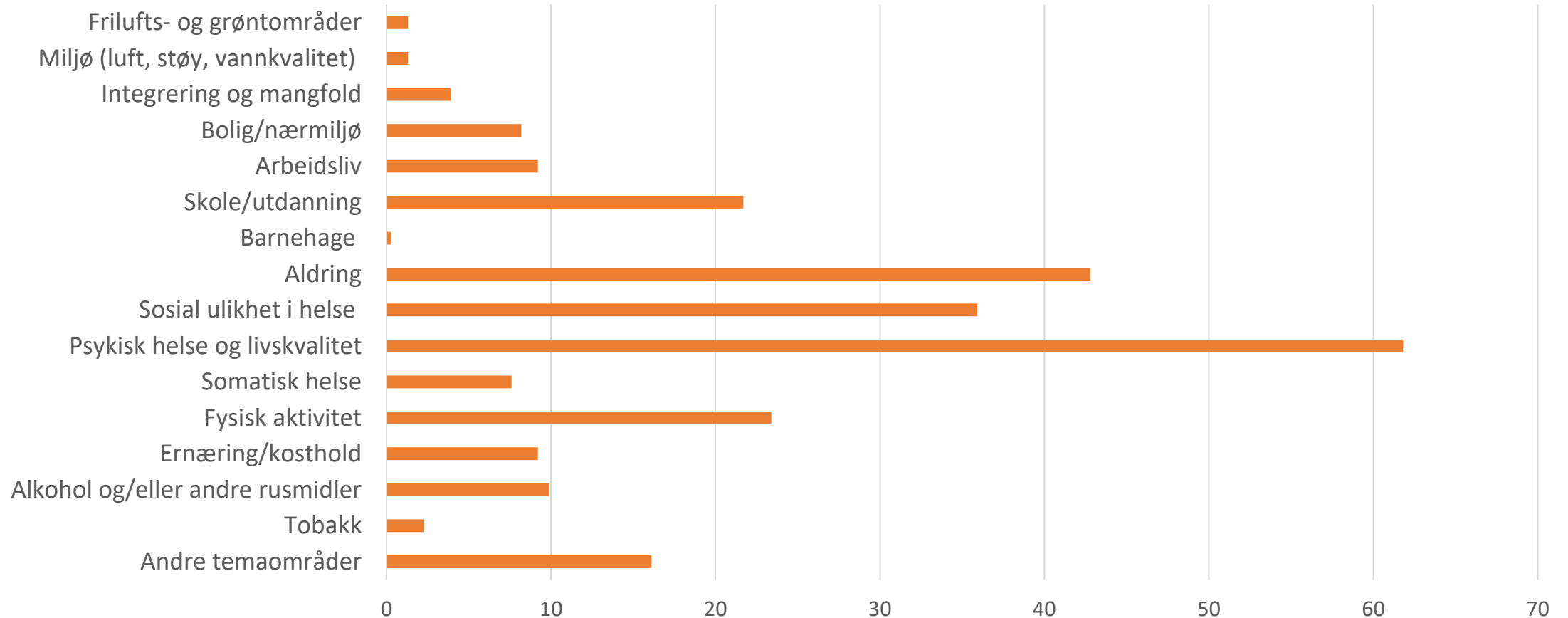

Oversikt (1): Når utarbeidet kommunen sist et oversiktsdokument over helsetilstanden i kommunen og faktorer som påvirker denne?

- 77% av kommunene har utarbeidet et slikt dokument etter 2019
- Andelen som ikke har utarbeidet en slik oversikt har sunket fra 60 % i 2014 til drøyt 10 % i 2017, til 8 % i dag
- Kommuner med > 5000 innbyggere har i større grad utarbeidet oversikten nylig

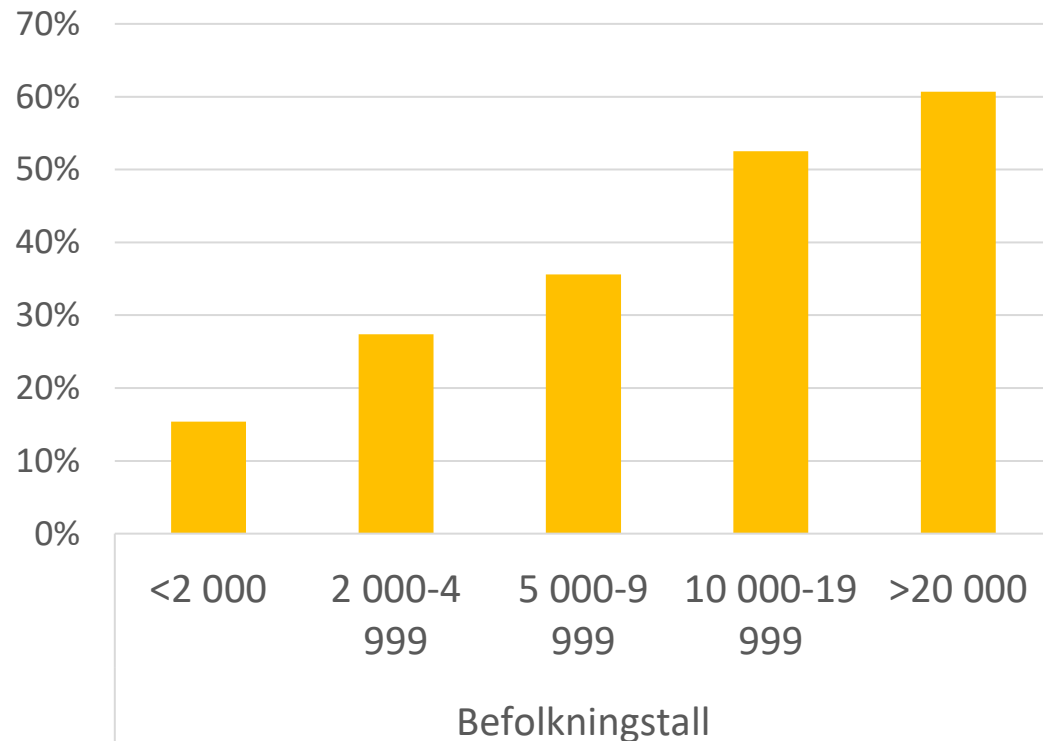

Oversikt (2): På hvilke områder har kommunen identifisert sine største folkehelseutfordringer? (Inntil 3 kryss er mulig). Prosent (N=304)

Oversikt (3): Forskjeller i identifiserte utfordringer etter befolkningstall

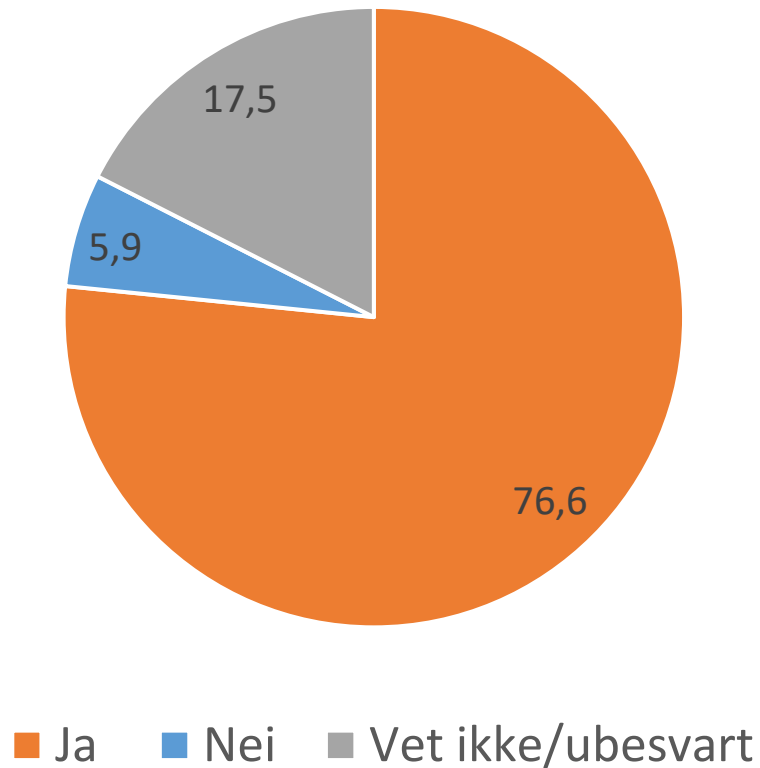
Sosial ulikhet i helse identifisert som utfordring

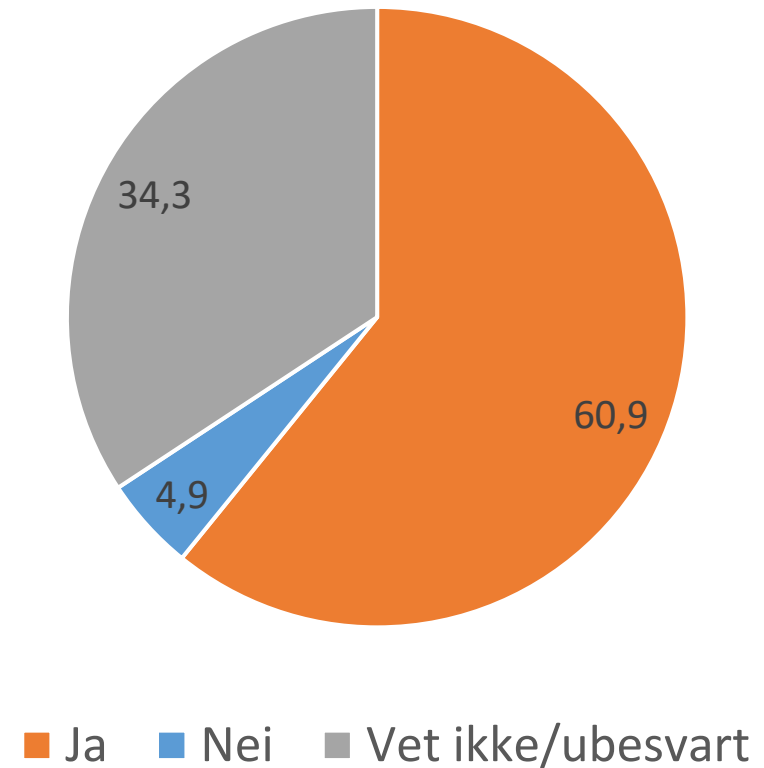
- «Ernæring/kosthold» og «fysisk aktivitet» er i større grad trukket fram som utfordring i kommuner med under 5000 innbyggere
- For de andre områdene er det kun små eller ingen forskjeller etter befolkningstall

Mål og planlegging (1):

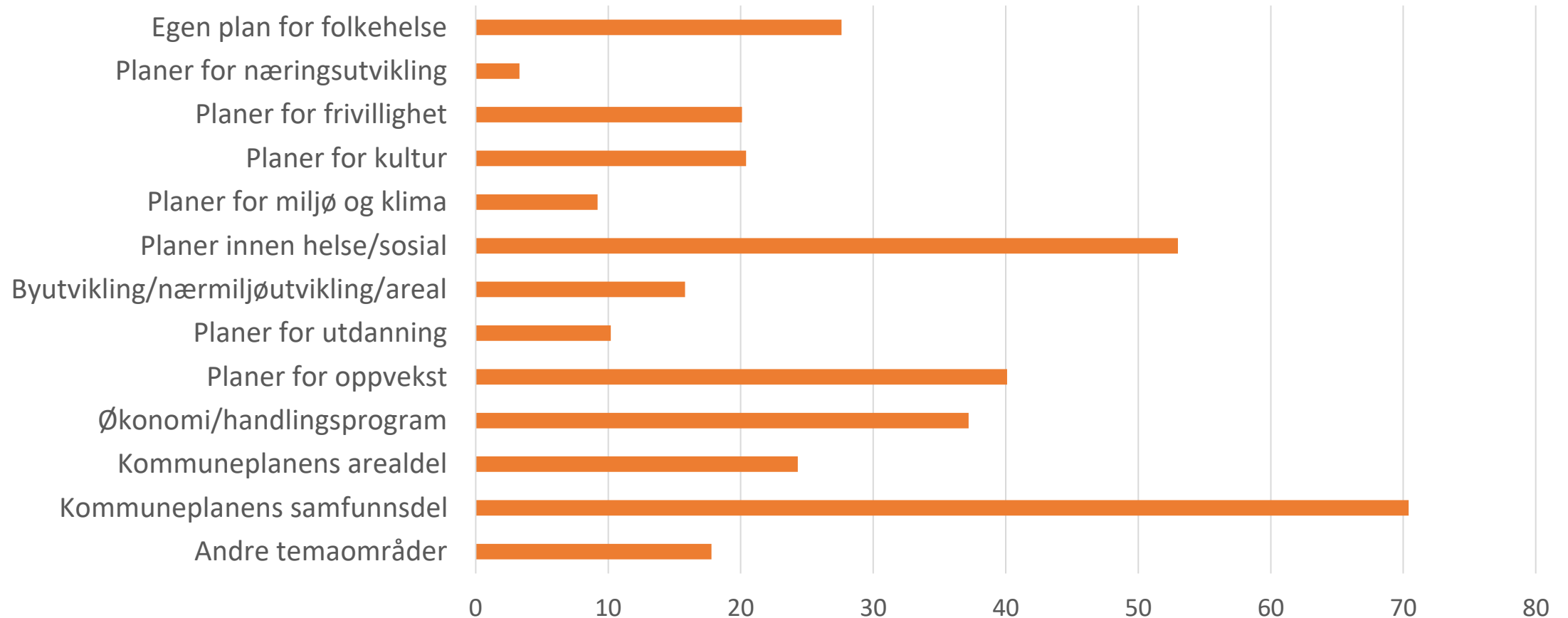
Har kommunen drøftet identifiserte utfordringer i arbeidet med *kommunal planstrategi*? (Prosent, N=304)

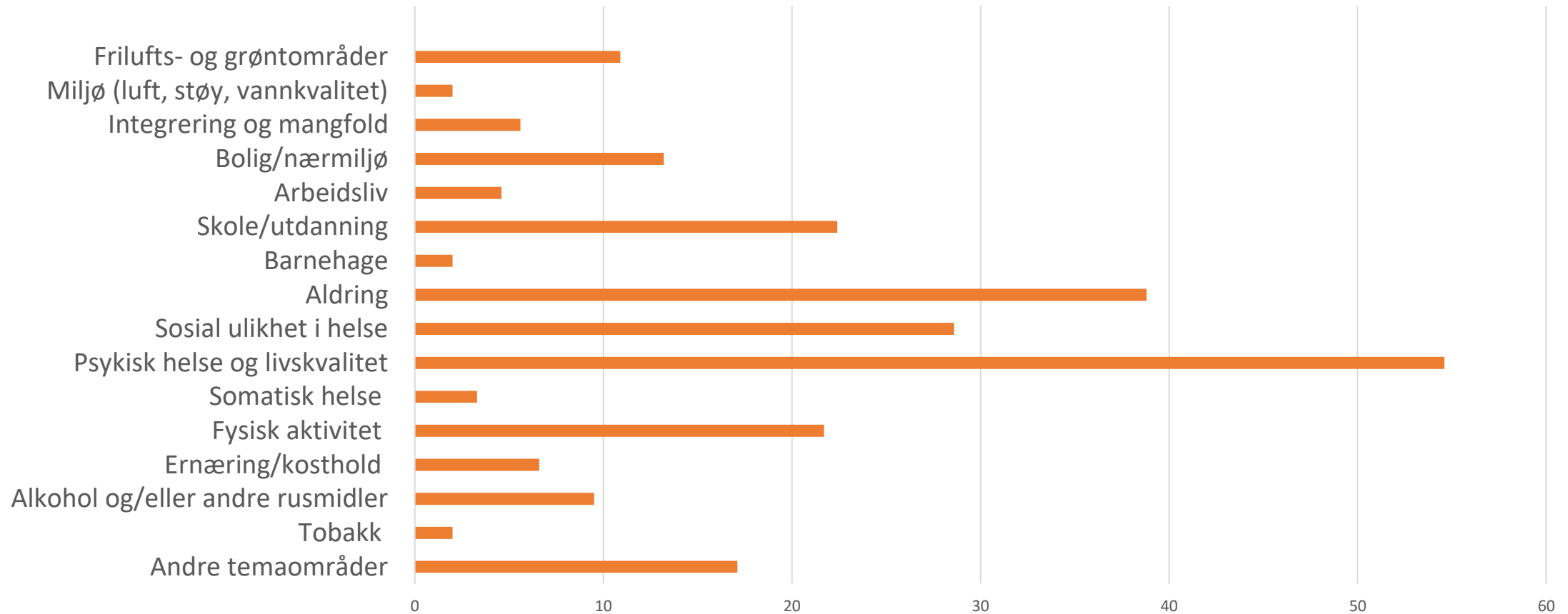
Har de identifiserte utfordringene påvirket *hvilke* planer kommunen skal prioritere/utarbeide i inneværende kommunestyreperiode? (Prosent, N=304)

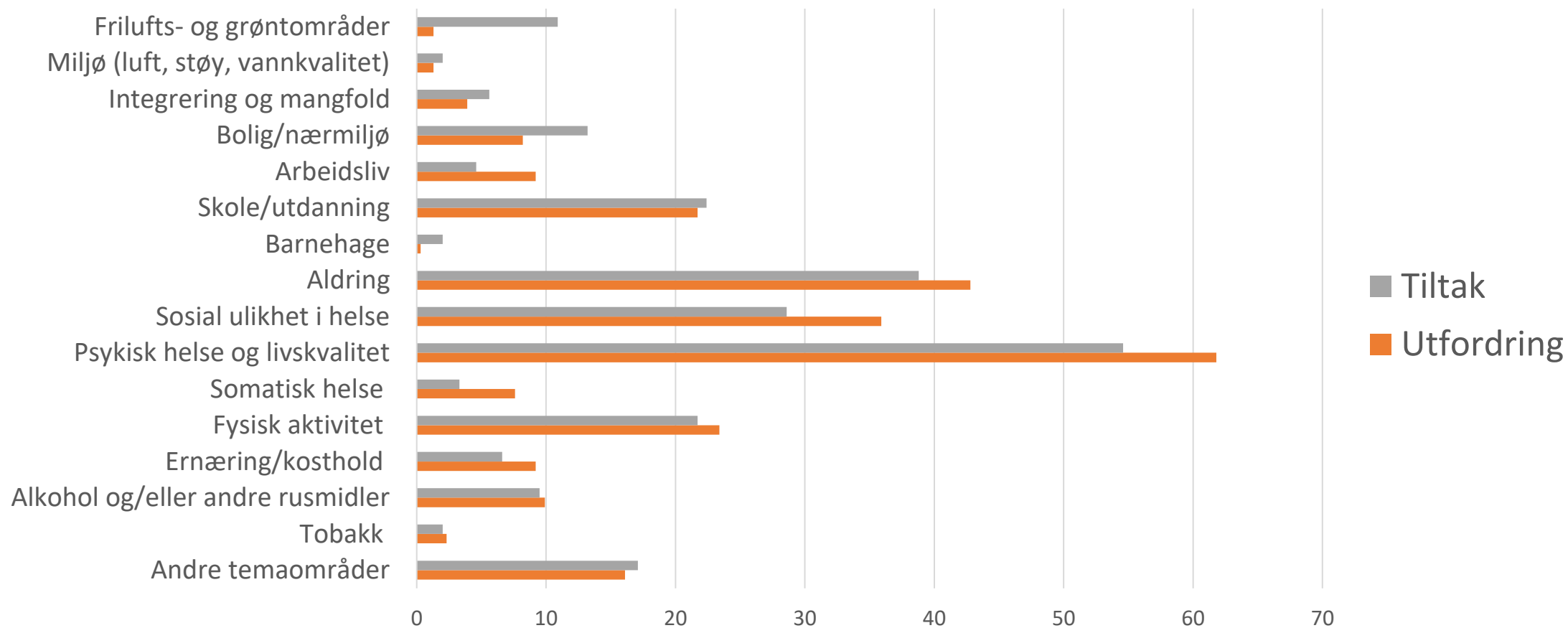
Mål og planlegging (2): I hvilke planer har kommunen fastsatt overordnede mål og strategier som svar på folkehelseutfordringene fra oversiktsdokumentet? (Flere kryss er mulig)

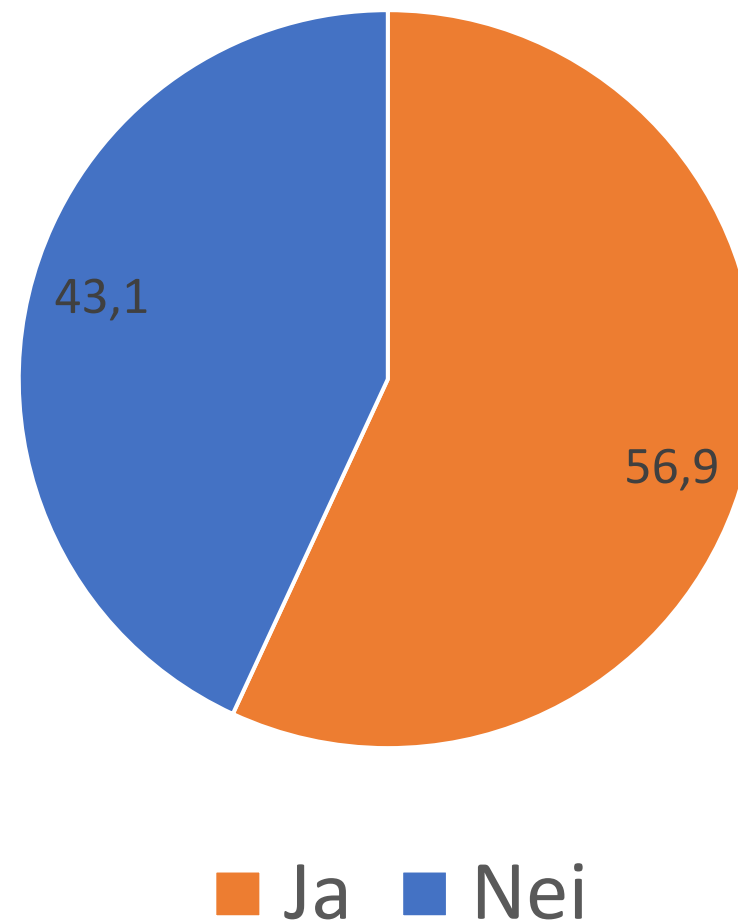
Tiltak: På hvilke områder har kommunen prioritert å sette i verk tiltak som følge av identifiserte hovedutfordringer? Inntil 3 kryss er mulig. Prosent (N=304)

Samsvaret mellom identifiserte utfordringer og iverksatte tiltak

Evaluering (1):
Har kommunen
gjennomgått og
vurdert sitt
arbeid med
folkehelse i 4-
årsperioden?

Evaluering (2): Åpne spørsmål

Hvilke forbedringsområder
ønsker kommunen å arbeide
med?

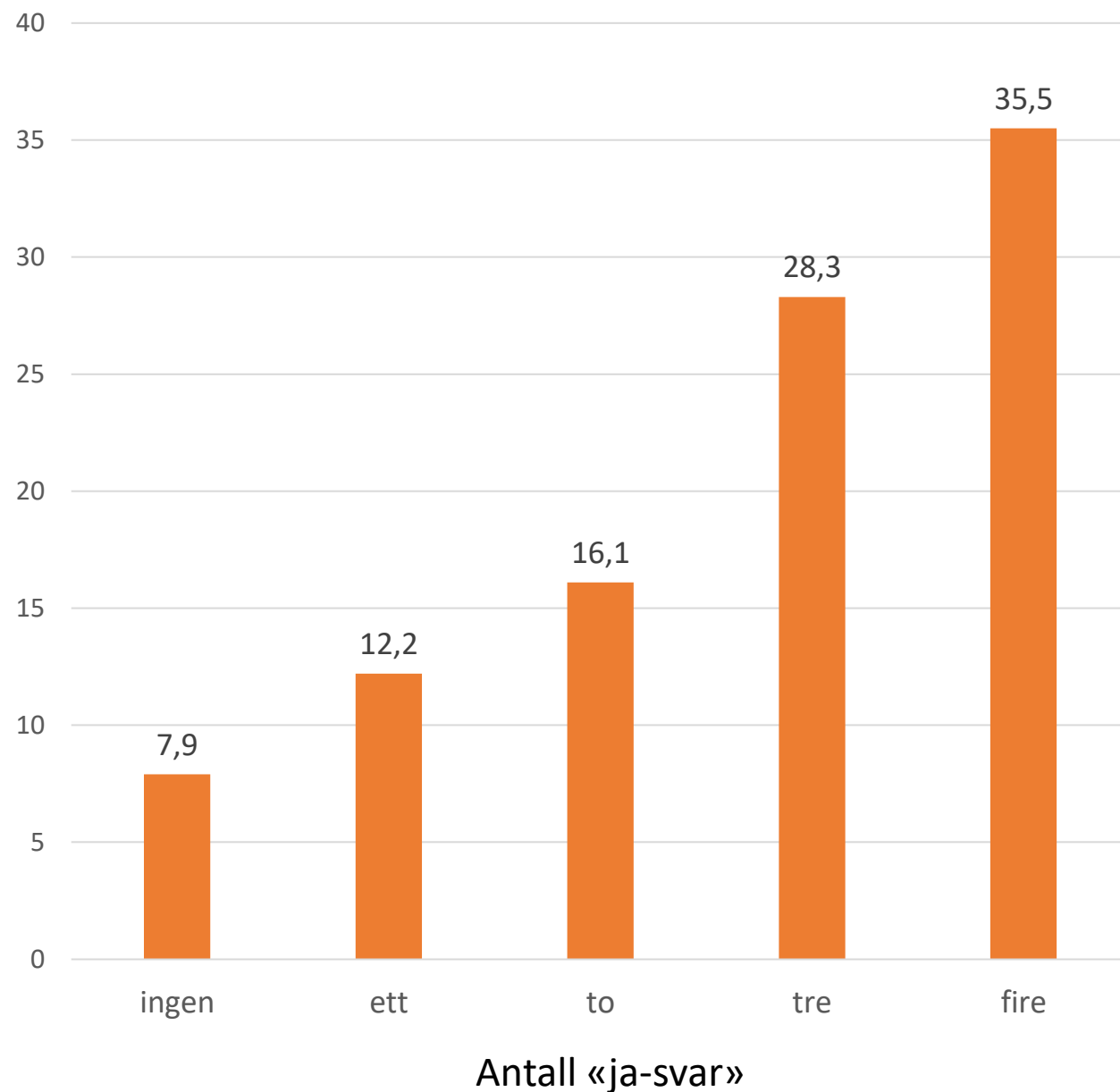
- (43,4 % av kommunene har svart)

Hvordan skal kommunen
nyttiggjøre seg av disse
erfaringene i neste fireårssyklus?

- (43,1 % av kommunene har svart)

Et samlet mål for folkehelseinnsatsen

- Basert på «ja-svar» på fire enkeltindikatorer:
 - Laget oversiktdokument etter 2019 (77%)
 - Drøftet identifiserte utfordringer i planstrategi (77%)
 - Identifiserte utfordringer har påvirket hvilke planer som prioriteres (61%)
 - Har evaluert folkehelsearbeidet (57%)

Avslutning/diskusjon

Andelen kommuner som har utarbeidet en oversikt over folkehelseutfordringer fortsetter å stige og er nå oppe 92%

Også andelen kommuner som rapporterer at oversikten har ligget til grunn for prioriteringer i planstrategien fortsetter å stige (opp fra 70 til 76 % siden 2017)

Psykisk helse og sosial ulikhet er fremdeles blant de mest prioriterte temaene i kommunenes folkehelsearbeid. I tillegg skårer aldrig høyt

Samsvaret mellom utfordringer og tiltak synes å være større i dag enn i 2014, men fortsatt er det «avvik» på enkelte områder

- MEN: Vi vet lite om tilstanden i de kommunene som ikke har svart på undersøkelsen (15% av samtlige norske kommuner) når det gjelder disse forholdene